

3

Wymagania edukacyjne z geografii dla klasy 7 oparte na Programie nauczania geografii w szkole podstawowej – Planeta Nowa autorstwa Ewy Marii Tuz i Barbary Dziedzic

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
I. Podstawy geografii. Rozdział dodatkowy²				
Uczeń: • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geografia</i> • przedstawia podział nauk geograficznych • podaje wymiary Ziemi • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>siatka geograficzna</i>, <i>południk</i>, <i>równoleżnik</i>, <i>zwrotnik</i>, <i>długość geograficzna</i>, <i>szerokość geograficzna</i> • wskazuje na globusie i na mapie południki: 0° i 180° oraz półkule wschodnią i półkulę zachodnią • wskazuje na globusie i na mapie równik oraz półkulę północną i półkulę południową • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>mapa</i>, <i>skala</i>, <i>siatka kartograficzna</i>, <i>legenda mapy</i> • wymienia elementy mapy • wymienia rodzaje skal • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>wysokość względna</i>, <i>wysokość bezwzględna</i>, <i>poziomica</i> • odczytuje z mapy wysokość bezwzględną • podaje na podstawie atlasu nazwy map ogólnogeograficznych i tematycznych	Uczeń: • przedstawia różnicę między geografią fizyczną a geografią społeczno-ekonomiczną • wymienia źródła informacji geograficznej • podaje cechy kształtu Ziemi • odczytuje wartości szerokości geograficznej zwrotników, kół podbiegunowych oraz biegunów • podaje cechy siatki geograficznej • określa położenie geograficzne punktów i obszarów na mapie • wyjaśnia różnicę między siatką kartograficzną a siatką geograficzną • szereguje skale od największej do najmniejszej • podaje różnicę między wysokością względną i wysokością bezwzględną • określa na podstawie rysunku poziomice • ukształtowania powierzchni terenu • charakteryzuje mapy ze względu na ich przeznaczenie	Uczeń: • wyjaśnia, czym się zajmują poszczególne nauki geograficzne • przedstawia poglądy na kształt Ziemi • wymienia dowody na kulistość Ziemi • wymienia cechy południków i równoleżników • odczytuje długość i szerokość geograficzną na globusie i na mapie • odszukuje obiekty na mapie na podstawie podanych współrzędnych geograficznych • przedstawia skalę w postaci mianowanej i podziałki liniowej • wymienia metody prezentacji zjawisk na mapach • omawia sposoby przedstawiania rzeźby terenu na mapie • oblicza wysokości względne • omawia podział map ze względu na treść, skalę i przeznaczenie	Uczeń: • podaje przykłady praktycznego zastosowania geografii • wyjaśnia różnicę między elipsoidą a geoidą • wyjaśnia znaczenie układu współrzędnych geograficznych • oblicza na podstawie współrzędnych geograficznych rozciągłość równoleżnikową i rozciągłość południkową • analizuje treści map wykonanych w różnych skalach • posługuje się skalą mapy do obliczania odległości w terenie i na mapie • omawia metody prezentacji zjawisk na mapach • charakteryzuje rzeźbę terenu na podstawie rysunku poziomice • ogólnogeograficznej • odszukuje w atlasie mapy i określa ich przynależność do poszczególnych rodzajów	Uczeń: • określa przedmiot badań poszczególnych nauk geograficznych • ocenia znaczenie umiejętności określania współrzędnych geograficznych w życiu człowieka • oblicza skalę mapy na podstawie odległości rzeczywistej między obiektami przedstawionymi na mapie • wskazuje możliwość praktycznego wykorzystania map w różnych skalach • interpretuje treści różnego rodzaju map i przedstawia ich zastosowanie
II. Środowisko przyrodnicze Polski				
Uczeń: • podaje cechy położenia Polski w Europie na podstawie mapy ogólnogeograficznej	Uczeń: • omawia cechy położenia Europy i Polski na podstawie mapy ogólnogeograficznej	Uczeń: • oblicza rozciągłość południkową i rozciągłość równoleżnikową Europy i Polski	Uczeń: • rozróżnia konsekwencje położenia matematycznego, fizycznogeograficznego oraz geopolitycznego Polski	Uczeń: • wykazuje konsekwencje rozciągłości południkowej i rozciągłości równoleżnikowej Polski i Europy

¹ Szarym kolorem oznaczono dodatkowe wymagania edukacyjne.

² Rozdział dodatkowy *Podstawy geografii* w okresie przejściowym ułatwi uczniom po kursie przyrody zrozumienie treści dotyczących współrzędnych geograficznych oraz przeciwieństwo najważniejszych umiejętności wykorzystywanych podczas pracy z mapą.

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
• podaje całkowitą i administracyjną powierzchnię Polski • wskazuje na mapie geometryczny środek Polski • wymienia kraje sąsiadujące z Polską i wskazuje je na mapie • podaje długość granic z sąsiadującymi państwami • wyjaśnia znaczenie terminu <i>geologia</i> • wymienia najważniejsze wydarzenia geologiczne na obszarze Polski • wyjaśnia znaczenie terminów <i>plejstocen</i> i <i>holocen</i> • wyjaśnia znaczenie terminów <i>krajobraz połodowcowy</i> i <i>rzeźba glacjalna</i> • wymienia formy terenu utworzone na obszarze Polski przez lądolód skandynawski • wymienia pasy rzeźby terenu Polski i wskazuje je na mapie • wymienia główne rodzaje skał • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>pogoda</i>, <i>klimat</i>, <i>ciśnienie atmosferyczne</i>, <i>niż baryczny</i>, <i>wyz baryczny</i> • wymienia cechy klimatu morskiego i klimatu kontynentalnego • wymienia elementy klimatu • wyjaśnia znaczenie terminu <i>średnia dobowo wartość temperatury powietrza</i> • wymienia czynniki, które warunkują zróżnicowanie temperatury powietrza i wielkość opadów w Polsce • wymienia rodzaje wiatrów • wyjaśnia termin <i>przebieg</i> • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>system rzeczny</i>, <i>dorzecze</i>, <i>zlewisko</i> • wskazuje na mapie główne rzeki Europy i Polski	• opisuje granicę między Europą a Azją na podstawie mapy ogólnogeograficznej Europy • odczytuje szerokość i długość geograficzną wybranych punktów na mapie Polski i Europy • wskazuje na mapie przebieg granic Polski • omawia na podstawie mapy płytową budowę litosfery • omawia proces powstawania gór • wymienia na podstawie mapy geologicznej ruchy górotwórcze w Europie i w Polsce • wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej góry fałdowe, zrębowe oraz wulkaniczne w Europie i w Polsce • omawia zlodowacenia na obszarze Polski • opisuje nizinne i górskie formy połodowcowe • porównuje krzywą hipsograficzną Polski i Europy • dokonuje podziału surowców mineralnych • wymienia strefy klimatyczne świata na podstawie mapy tematycznej • podaje cechy przejściowości klimatu Polski • podaje zróżnicowanie długości okresu wegetacyjnego w Polsce na podstawie mapy tematycznej • opisuje wody Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej • rozpoznaje typy ujść rzecznych • charakteryzuje temperaturę wód oraz zasolenie Bałtyku na de innych mórz świata • opisuje świat roślin i zwierząt Bałtyku	• charakteryzuje na podstawie map geologicznych obszar Polski na tle struktur geologicznych Europy • opisuje cechy różnych typów genetycznych gór • przedstawia współczesne obszary występowania lodowców na Ziemi i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej świata • charakteryzuje działalność rzeźbotwórczą lądolodu i lodowców górskich na obszarze Polski • omawia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy ukształtowania powierzchni Europy i Polski • opisuje rozmieszczenie surowców mineralnych w Polsce na podstawie mapy tematycznej • omawia warunki klimatyczne w Europie • charakteryzuje czynniki kształtujące klimat w Polsce • odczytuje wartości temperatury powietrza i wielkości opadów atmosferycznych z klimatogramów • wyjaśnia, na czym polega asymetria dorzeczy Wisły i Odry • opisuje na podstawie mapy cechy oraz walory Wisły i Odry • charakteryzuje i rozpoznaje typy wybrzeży Bałtyku • wyróżnia najważniejsze cechy wybranych typów gleb na podstawie profili glebowych • omawia funkcje lasów • omawia na podstawie mapy Polski przestrzenne zróżnicowanie lesistości w Polsce	• opisuje jednostki geologiczne Polski i podaje ich charakterystyczne cechy • określa na podstawie mapy geologicznej obszary poszczególnych fałdowań na terenie Europy i Polski • opisuje mechanizm powstawania lodowców • wykazuje pasowość rzeźby terenu Polski • przedstawia czynniki kształtujące rzeźbę powierzchni Polski • rozpoznaje główne skały występujące na terenie Polski • podaje przykłady gospodarczego wykorzystania surowców mineralnych w Polsce • opisuje pogodę kształtowaną przez główne masy powietrza napływające nad teren Polski • opisuje na podstawie map tematycznych rozkład temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce • omawia niszczącą i budującą działalność Bałtyku • omawia procesy i czynniki glebotwórcze • opisuje typy zbiorowisk leśnych w Polsce • opisuje unikalne na skalę światową obiekty przyrodnicze objęte ochroną na terenie Polski • ocenia najważniejsze działania w zakresie ochrony środowiska	• wykazuje zależność między występowaniem ruchów górotwórczych w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • wykazuje zależność między występowaniem zlodowaceń w Europie a współczesnym ukształtowaniem powierzchni Polski • opisuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze • wykazuje wpływ zmienności pogody w Polsce na rolnictwo, transport i turystykę • ocenia znaczenie gospodarcze rzek Polski • analizuje główne źródła zanieczyszczeń Morza Bałtyckiego • ocenia przydatność przyrodniczą i gospodarczą lasów w Polsce • podaje argumenty przemawiające za koniecznością zachowania walorów dziedzictwa przyrodniczego • planuje wycieczkę do parku narodowego lub rezerwatu przyrody

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
- określa na podstawie mapy ogólnogeograficznej położenie Morza Bałtyckiego - podaje główne cechy fizyczne Bałtyku - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>gleba, czynniki glebotwórcze, proces glebotwórczy, profil glebowy, poziomy glebowe</i> - wymienia typy gleb w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminu <i>lesistość</i> - wymienia różne rodzaje lasów w Polsce - wymienia formy ochrony przyrody w Polsce - wskazuje parki narodowe na mapie Polski	- opisuje charakterystyczne typy gleb w Polsce - przedstawia na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie gleb na obszarze Polski - omawia na podstawie danych statystycznych wskaźnik <i>lesistości</i> Polski - omawia strukturę gatunkową lasów w Polsce - podaje przykłady rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych i pomników przyrody na obszarze wybranego regionu - charakteryzuje wybrane parki narodowe w Polsce	ocenia rolę parków narodowych i innych form ochrony przyrody w zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego		
III. Ludność i urbanizacja w Polsce				
Uczeń: - wskazuje na mapie politycznej Europy największe i najmniejsze państwa Europy - wskazuje na mapie administracyjnej Polski poszczególne województwa i ich stolicy - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>demografia, przyrost naturalny, współczynnik przyrostu naturalnego, współczynnik urodzeń, współczynnik zgonów</i> - wymienia na podstawie danych statystycznych państwa o różnym współczynniku przyrostu naturalnego w Europie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>piramida płci i wieku, średnia długość trwania życia</i>	Uczeń: - szereguje województwa pod względem powierzchni od największego do najmniejszego - prezentuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po II wojnie światowej - omawia na podstawie wykresu przyrost naturalny w Polsce w latach 1946–2016 - omawia przestrzenne zróżnicowanie współczynnika przyrostu naturalnego w Polsce - omawia na podstawie danych statystycznych średnią długość trwania życia Polaków na tle europejskich społeczeństw	Uczeń: - omawia zmiany na mapie politycznej Europy w drugiej połowie XX w. - oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - podaje przyczyny zróżnicowania przyrostu naturalnego w Europie i w Polsce - omawia czynniki wpływające na liczbę urodzeń w Polsce - porównuje udział poszczególnych grup wiekowych ludności w Polsce na podstawie danych statystycznych - oblicza wskaźnik gęstości zaludnienia Polski - opisuje na podstawie mapy cechy rozmieszczenia ludności w Polsce	Uczeń: - omawia zmiany, które zaszły w podziale administracyjnym Polski po 1 stycznia 1999 r. - omawia na podstawie danych statystycznych uwarunkowania przyrostu naturalnego w Polsce na tle Europy - omawia strukturę płci i wieku ludności Polski na tle struktur wybranych państw europejskich na podstawie piramidy płci i wieku - omawia czynniki przyrodnicze i pozaprzrodnicze wpływające na rozmieszczenie ludności w wybranych państwach Europy i Polski	Uczeń: - analizuje na podstawie dostępnych źródeł ekonomiczne skutki utrzymywania się niskich lub ujemnych wartości współczynnika przyrostu naturalnego w krajach Europy i Polski - analizuje konsekwencje starzenia się społeczeństwa europejskiego - analizuje skutki nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Europie i w Polsce - ocenia skutki migracji zagranicznych w Polsce i w Europie - omawia na podstawie dostępnych źródeł problemy mniejszości narodowych w Europie i w Polsce

Wymagania na poszczególne oceny ¹				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
- odczytuje dane dotyczące struktury płci i wieku oraz średniej długości trwania życia w Polsce na podstawie danych statystycznych - wyjaśnia znaczenie terminu <i>wskaźnik gęstości zaludnienia</i> - wymienia czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>migracja, emigracja, imigracja, saldo migracji, przyrost rzeczywisty, współczynnik przyrostu rzeczywistego</i> - wyjaśnia różnicę między emigracją a imigracją - odczytuje dane dotyczące wielkości i kierunków emigracji z Polski - wymienia główne skupiska Polonii - wyjaśnia znaczenie terminu <i>migracje wewnętrzne</i> - wymienia przyczyny migracji wewnętrznych - wymienia mniejszości narodowe w Polsce - wskazuje na mapie Polski regiony zamieszkałe przez mniejszości narodowe - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>struktura zatrudnienia, struktura wykształcenia, bezrobocie, stopa bezrobocia, ludność aktywna zawodowo</i> - odczytuje z danych statystycznych wielkość zatrudnienia w poszczególnych sektorach gospodarki - odczytuje z mapy różnicowanie przestrzenne bezrobocia w Polsce i w Europie - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>urbanizacja, wskaźnik urbanizacji</i> - odczytuje z danych statystycznych wskaźnik urbanizacji w Polsce i w wybranych krajach Europy	- wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości zaludnienia w Europie i w Polsce - omawia na podstawie mapy tematycznej przestrzenne zróżnicowanie gęstości zaludnienia w Polsce - wymienia główne przyczyny migracji zagranicznych w Polsce - określa kierunki napływu imigrantów do Polski - podaje najważniejsze cechy migracji wewnętrznych w Polsce - charakteryzuje mniejszości narodowe, mniejszości etniczne i społeczności etniczne w Polsce - podaje przyczyny bezrobocia w Polsce - porównuje wielkość bezrobocia w Polsce i innych krajach europejskich na podstawie danych statystycznych - wymienia typy zespołów miejskich w Polsce i podaje ich przykłady - podaje różnicę między aglomeracją monocentryczną a policentryczną - podaje przyczyny rozwoju największych miast w Polsce - podaje przykłady miast o różnych funkcjach w Polsce	- opisuje skutki migracji zagranicznych w Polsce - porównuje przyrost rzeczywisty ludności w Polsce i w wybranych państwach Europy - omawia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce - porównuje strukturę narodowościową ludności Polski z analogicznymi strukturami ludności w wybranych państwach europejskich - określa na podstawie danych statystycznych różnicę w strukturze zatrudnienia ludności w poszczególnych województwach - porównuje stopę bezrobocia w wybranych krajach europejskich - analizuje wskaźnik urbanizacji w Polsce i wybranych krajach Europy - analizuje rozmieszczenie oraz wielkość miast w Polsce - charakteryzuje funkcje wybranych miast w Polsce - omawia przyczyny rozwoju miast w Polsce	- oblicza przyrost rzeczywisty i współczynnik przyrostu rzeczywistego w Polsce - charakteryzuje skutki migracji wewnętrznych w Polsce - omawia przyczyny rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce - przedstawia strukturę wyznaniową Polaków na tle innych państw Europy - omawia strukturę zatrudnienia wg działów gospodarki w poszczególnych województwach - omawia pozytywne i negatywne skutki urbanizacji - charakteryzuje przemiany społecznych miast - omawia problemy mieszkańców dużych miast - analizuje wielkość miast w Polsce i ich rozmieszczenie wg grup wielkościowych - omawia przemiany społecznych miast	- analizuje na podstawie dostępnych źródeł skutki bezrobocia w Polsce - omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące w procesie urbanizacji w Polsce po II wojnie światowej

Wymagania na poszczególne oceny					
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	3	4	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2				5	6
- wyjaśnia znaczenie terminu <i>miasto</i> - wymienia największe miasta i wskazuje je na mapie Polski - wymienia funkcje miast					
IV. Rolnictwo i przemysł Polski					
Uczeń: - wymienia funkcje rolnictwa - wymienia warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce - wymienia na podstawie map tematycznych regiony rolnicze w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>plon, zbiór</i> - wymienia główne uprawy w Polsce - wskazuje na mapie główne obszary upraw w Polsce - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>hodowla, pogłowie</i> - wymienia główne zwierzęta gospodarskie w Polsce - wskazuje na mapie obszary hodowli zwierząt gospodarskich - dokonuje podziału przemysłu na sekcje i działy - wymienia funkcje przemysłu - wymienia źródła energii - wymienia typy elektrowni - wskazuje na mapie największe elektrownie w Polsce - wymienia największe porty morskie w Polsce i wskazuje je na mapie	Uczeń: - opisuje warunki przyrodnicze i pozaprzrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce - prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę wielkościową gospodarstw rolnych w Polsce - przedstawia znaczenie gospodarze głównych upraw w Polsce - prezentuje na podstawie danych statystycznych strukturę upraw i sadownictwa w Polsce - przedstawia znaczenie gospodarze produkcji zwierzęcej w Polsce - wymienia czynniki lokalizacji hodowli bydła, trzody chlewnej i drobiu w Polsce - omawia cechy polskiego przemysłu - wymienia przyczyny zmian w strukturze przemysłu Polski - lokalizuje na mapie Polski elektrownie ciepłone, wodne i niekonwencjonalne - opisuje wielkość produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych - opisuje na podstawie danych statystycznych wielkość przeladunków w portach morskich Polski	Uczeń: - omawia poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce - charakteryzuje czynniki wpływające na rozmieszczenie upraw w Polsce - porównuje produkcję roślinną w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy - porównuje produkcję zwierzęcą w Polsce na tle produkcji w innych krajach Europy - omawia rozwój przemysłu w Polsce po II wojnie światowej - analizuje przyczyny i skutki restrukturyzacji polskiego przemysłu - omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany zachodzące współcześnie w polskiej energetyce - określa na podstawie dostępnych źródeł uwarunkowania rozwoju gospodarki morskiej w Polsce - omawia problemy przemysłu stoczniowego w Polsce	Uczeń: - przedstawia korzyści dla polskiego rolnictwa wynikające z członkostwa naszego kraju w Unii Europejskiej - dokonuje na podstawie danych statystycznych analizy zmian pogłowia wybranych zwierząt gospodarskich w Polsce po 2000 r. i wyjaśnia ich przyczyny - przedstawia perspektywy rozwoju gospodarki morskiej w Polsce		

Wymagania na poszczególne oceny					
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)	
2	3	4	5	6	
V. Usługi w Polsce					
Uczeń: • podaje przykłady różnych rodzajów usług w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu <i>komunikacja</i> • wyróżnia rodzaje transportu w Polsce • wskazuje na mapie Polski porty handlowe, śródlądowe oraz lotnicze • wyróżnia rodzaje łączności • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>turystyka</i>, <i>walory turystyczne</i>, <i>infrastruktura turystyczna</i> • dokonuje podziału turystyki • wymienia i wskazuje na mapie regiony turystyczne Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: <i>eksport</i>, <i>import</i>, <i>bilans handlu zagranicznego</i> • wymienia państwa będące głównymi partnerami handlowymi Polski	Uczeń: • omawia zróżnicowanie usług w Polsce • omawia rodzaje transportu lądowego w Polsce • omawia na podstawie map tematycznych gęstość dróg kołowych i autostrad w Polsce • omawia na podstawie mapy tematycznej gęstość sieci kolejowej w Polsce • omawia na podstawie danych statystycznych morską flotę transportową w Polsce • omawia czynniki rozwoju turystyki • wymienia i wskazuje na mapie polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO • omawia strukturę towarową handlu międzynarodowego	Uczeń: • przedstawia usługi jako sektor gospodarki oraz ich rolę w rozwoju społeczno-gospodarczym kraju • charakteryzuje udział poszczególnych rodzajów transportu w przewozach pasażerów i ładunków • omawia ruch pasażerski w portach lotniczych Polski • podaje przyczyny nierównomiernego dostępu do środków łączności na terenie Polski • charakteryzuje obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa UNESCO • charakteryzuje na przykładach walory turystyczne Polski • przedstawia przyczyny niskiego salda bilansu handlu zagranicznego w Polsce	Uczeń: • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania sieci transportowej w Polsce • określa znaczenie transportu w rozwoju gospodarczym Polski • prezentuje na podstawie dostępnych źródeł problemy polskiego transportu wodnego i lotniczego • określa znaczenie łączności w rozwoju gospodarczym Polski • analizuje na podstawie dostępnych źródeł wpływy z turystyki w Polsce i w wybranych krajach Europy • ocenia na podstawie dostępnych źródeł atrakcyjność turystyczną wybranego regionu Polski • ocenia znaczenie handlu zagranicznego dla polskiej gospodarki	Uczeń: • ocenia na podstawie dostępnych źródeł poziom rozwoju turystyki zagranicznej w Polsce na tle innych krajów Europy • omawia na podstawie dostępnych źródeł zmiany, które zaszły w geograficznych kierunkach wymiany międzynarodowej Polski • podaje przykłady sukcesów polskich firm na arenie międzynarodowej	
VI. Zanieczyszczenie środowiska przyrodniczego Polski					
Uczeń: • wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego • podaje przyczyny kwaśnych opadów	Uczeń: • omawia rodzaje zanieczyszczeń i ich źródła	Uczeń: • charakteryzuje wpływ poszczególnych sektorów gospodarki na stan środowiska • wymienia źródła zanieczyszczeń komunalnych	Uczeń: • analizuje na podstawie mapy tematycznej stan zanieczyszczeń wód śródlądowych • omawia skutki zanieczyszczeń środowiska naturalnego	Uczeń: • ustala na podstawie dostępnych źródeł, które regiony w Polsce cechują się największym zanieczyszczeniem środowiska przyrodniczego	

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
VII. Relacje między elementami środowiska geograficznego				
Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>powódź, dolina rzeczna, koryto rzeczne, terasa zalewowa, sztuczny zbiornik wodny</i> - wymienia przyczyny powodzi w Polsce - wymienia główne źródła energii w województwach pomorskim i łódzkim - wymienia przyczyny migracji do stref podmiejskich - wymienia przyczyny wyludnienia się wsi oddalonych od dużych miast - wymienia podstawowe cechy gospodarki centralnie sterowanej i gospodarki rynkowej - wyjaśnia znaczenie terminów: <i>centra logistyczne, spedycja</i> - wymienia główne atrakcje turystyczne wybrzeża Bałtyku i Małopolski	Uczeń: - opisuje zjawisko powodzi - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski obszary zagrożone powodzią - wskazuje na mapie Polski rozmieszczenie największych sztucznych zbiorników wodnych - podaje przyczyny rozwoju energetyki wiatrowej i słonecznej w województwach pomorskim i łódzkim - omawia przyczyny migracji do stref podmiejskich - wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego obszary o dużym wzroście liczby ludności - omawia cechy gospodarki Polski przed 1989 r. i po nim - omawia na podstawie mapy sieć autostrad i dróg ekspresowych - wymienia rodzaje usług, które rozwijają się dzięki wzrostowi ruchu turystycznego	Uczeń: - wymienia czynniki sprzyjające powodziom w Polsce - określa rolę przeciwpowodziową sztucznych zbiorników - wyjaśnia wpływ warunków pozaprzyrodniczych na wykorzystanie OZE w województwach pomorskim i łódzkim - omawia na podstawie map tematycznych zmiany liczby ludności w strefach podmiejskich Krakowa i Warszawy - wskazuje na mapie województw podlaskiego i zachodniopomorskiego o dużym spadku liczby ludności - analizuje współczynnik salda migracji na przykładzie województw zachodniopomorskiego i podlaskiego - omawia strukturę zatrudnienia w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej przed 1989 r. - wymienia główne inwestycje przemysłowe we Wrocławiu i w jego okolicach - wskazuje na mapie tematycznej przykłady miejsc, w których przebieg autostrad i dróg ekspresowych sprzyja powstawaniu centrów logistycznych - wskazuje na mapie położenie głównych atrakcji wybrzeża Bałtyku i Małopolski	Uczeń: - analizuje konsekwencje stosowania różnych metod ochrony przeciwpowodziowej - omawia największe powodzie w Polsce i ich skutki - wymienia korzyści płynące z wykorzystania źródeł odnawialnych do produkcji energii - analizuje dane statystyczne dotyczące liczby farm wiatrowych w Łódzkiem i Pomorskiem - omawia wpływ migracji do stref podmiejskich na przekształcenie struktury demograficznej okolic Krakowa i Warszawy - określa zmiany w użytkowaniu i zagospodarowaniu stref podmiejskich na przykładzie Krakowa i Warszawy - wyjaśnia wpływ migracji na strukturę wieku ludności obszarów wiejskich - opisuje zmiany, jakie zaszły w strukturze produkcji po 1989 r. w konurbacji katowickiej i aglomeracji łódzkiej - omawia rolę transportu morskiego w rozwoju innych działów gospodarki - analizuje dane statystyczne dotyczące ruchu turystycznego nad Morzem Bałtyckim i w Krakowie - określa wpływ walorów przyrodniczych wybrzeża Bałtyku oraz dziedzictwa kulturowego Małopolski na rozwój turystyki na tych obszarach	Uczeń: - określa na wybranych przykładach wpływ wylesiania dorzeczy, regulacji koryt rzecznych, stanu wałów przeciwpowodziowych, zabudowy teras zalewowych i sztucznych zbiorników wodnych na wezbrania oraz występowanie i skutki powodzi w Polsce - analizuje na wybranych przykładach warunki przyrodnicze i pozaprzyrodnicze sprzyjające produkcji energii ze źródeł odnawialnych i nieodnawialnych lub ograniczające tę produkcję oraz określa ich wpływ na rozwój energetyki - identyfikuje na wybranych przykładach związki między rozwojem dużych miast a zmianami w użytkowaniu i zagospodarowaniu terenu, stylu zabudowy oraz strukturze demograficznej w strefach podmiejskich - ukazuje na wybranych przykładach wpływ procesów migracyjnych na strukturę wieku i zmiany zaludnienia obszarów wiejskich - wyказuje na podstawie dostępnych źródeł wpływ przemian politycznych i gospodarczych w Polsce po 1998 r. na zmiany struktury zatrudnienia w wybranych regionach kraju - identyfikuje związki między przebiegiem autostrad a lokalizacją przedsiębiorstw przemysłowych oraz centrów logistycznych i handlowych na wybranym obszarze kraju

Wymagania na poszczególne oceny				
konieczne (ocena dopuszczająca)	podstawowe (ocena dostateczna)	rozszerzające (ocena dobra)	dopełniające (ocena bardzo dobra)	wykraczające (ocena celująca)
2	3	4	5	6
identyfikuje związki między transportem morskim a lokalizacją inwestycji przemysłowych i usługowych na przykładzie Trójmiasta				
VIII. Mój region i moja mała ojczyzna				
Uczeń: - wyjaśnia znaczenie terminu <i>region</i> - wskazuje położenie swojego regionu na mapie ogólnogeograficznej Polski - wymienia i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej sąsiednie regiony - wymienia najważniejsze walory przyrodnicze regionu - wyjaśnia znaczenie terminu <i>mała ojczyzna</i> - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Polski, topograficznej lub na planie miasta obszar małej ojczyzny - przedstawia źródła informacji o małej ojczyźnie - wymienia walory środowiska geograficznego małej ojczyzny	Uczeń: - charakteryzuje środowisko przyrodnicze regionu oraz określa jego główne cechy na podstawie map tematycznych - rozpoznaje skały występujące w regionie miejsca zamieszkania - wyróżnia najważniejsze cechy gospodarki regionu na podstawie danych statystycznych i map tematycznych - określa obszar utożsamiany z własną małą ojczyzną jako symboliczną przestrzeń w wymiarze lokalnym - rozpoznaje w terenie obiekty charakterystyczne dla małej ojczyzny i decydujące o jej atrakcyjności	Uczeń: - wyjaśnia uwarunkowania zróżnicowania środowiska przyrodniczego w swoim regionie - analizuje genezę rzeźby powierzchni swojego regionu - prezentuje główne cechy struktury demograficznej ludności regionu - prezentuje główne cechy gospodarki regionu - opisuje walory środowiska geograficznego małej ojczyzny - omawia historię małej ojczyzny na podstawie dostępnych źródeł	Uczeń: - przedstawia w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) przyrodnicze i kulturowe walory swojego regionu - analizuje formy współpracy między własnym regionem a partnerskimi regionami zagranicznymi - prezentuje na podstawie informacji wyszukanych w różnych źródłach i w dowolnej formie (np. prezentacji multimedialnej, plakatu, wystawy fotograficznej) atrakcyjność osadniczą oraz gospodarczą małej ojczyzny i rozwoju określonej działalności gospodarczej	Uczeń: - podaje przykłady osiągnięć Polaków w różnych dziedzinach życia społeczno-gospodarczego na arenie międzynarodowej - projektuje na podstawie wyszukanych informacji trasę wycieczki krajoznawczej po własnym regionie - wykazuje na podstawie obserwacji terenowych przeprowadzonych w wybranym miejscu własnego regionu zależności między elementami środowiska geograficznego - planuje wycieczkę po swojej małej ojczyźnie - projektuje na podstawie własnych obserwacji terenowych działania służące zachowaniu walorów środowiska geograficznego (przyrodniczego i kulturowego) oraz poprawie warunków życia lokalnej społeczności